Anand Charitable Sanstha, Ashti's

Anandrao Dhonde Alias Babaji Mahavidyalaya,

(Arts, Commerce and Science)

Kada, Tal. Ashti. Dist. Beed 414 202 (Maharashtra)

Criteria III

3.3.2 Books and Chapters 2018-2019

Phone
+02441-2396210
+91 9421404246

Contact
admkada@gmail.com
www.admkada.com

Address
Anandrao Dhonde Alias Babaji
Mahavidyalaya Kada, Taq-Ashti,
District-Beed 414 202 (M.S.)

Made with PosterMyWall.com

शेतकरी आत्महत्या

प्रा. डॉ. अशोक बापूराव देवकर

शेतकरी आत्महत्या

Editor

प्रा. डॉ. अशोक बापुराव देवकर

Research Ink Publication

2019

Research Publication

Price: २००/-

शेतकरी आत्महत्या

प्रा. डॉ. अशोक बापुराव देवकर

© 2019 by प्रा. डॉ. अशोक बापुराव देवकर

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced or transmitted, in any form or by any means, without prior permission of the author. Any person who does any unauthorized act in relation to this publication may be liable to criminal prosecution and civil claims for damages. [The responsibility for the facts stated, conclusions reached, etc., is entirely that of the author. The publisher is not responsible for them, whatsoever.]

ISBN – 978-1-716-52996-2

Published by,
Lulu Publication
3101 Hillsborough St,
Raleigh, NC 27607,
United States.

Printed by,
Research Ink Publication,
258/34, Raviwar Peth,
Solapur, Maharashtra, India.
Contact No. : 9595359435
Website: http://www.lbp.world
Email ID: researchink2020@gmail.com

अनुक्रमणिका

प्रकरण	विषय	पृष्ठ कमांक
1	भारतातील शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या : कारणे व उपाय **डॉ. अशोक बापुराव देवकर**	**1 to 13**
2	महाराष्ट्रातील शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या कारणे व उपाय **प्रा. डॉ. अशोक माळशिखरे**	**14 to 24**
3	महाराष्ट्रातील शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या :– कारणे व उपाय **डॉ. अशोक बापुराव देवकर**	**25 to 38**
4	शेतकरी आत्महत्या **प्रा. निवृत्ती नानवटे**	**39 to 49**
5	शेतकऱ्यांच्या आत्महत्याः एक विवेचन **डॉ. ढास डी.के.**	**50 to 58**

प्रकरण - २

महाराष्ट्रातील शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या कारणे व उपाय

प्रा. डॉ. अशोक माळशिखरे

आनंदराव धोंडे ऊर्फ बाबाजी महाविद्यालय, कडा ता. आष्टी
जि. बीड, महाराष्ट्र.

प्रस्तावना :

भारत कृषीप्रधान देश म्हणुन ओळखला जातो. कृषीप्रधान अर्थव्यवस्थेतील शेतकरी पुर्वीपासुन शेतीसाठी योग्य अशा प्रदेशातच वस्ती करुन रहात आहे. भारतातील एकुण लोकसंख्येपैकी 70 टक्के लोकसंख्या प्रत्यक्ष व अप्रत्यक्ष शेती क्षेत्रातच गुंतलेली आहे. एकुण राष्ट्रीय उत्पन्नात शेतीक्षेत्राचा वाटा 22 टक्के एवढा आहे, एकुण निर्यातीत 10 टक्के एवढा आहे. असे असतांना देखील शेतकरी कर्जात जन्मतो, कर्जात जगतो व कर्जातच मरतो. 1991 नंतर 49 टक्के शेतकरी कर्जात बुडालेले आहेत व त्यामुळेच शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या होत आहेत. उत्तम शेती, मध्यम व्यापार, कनिष्ठ नौकरी या म्हणी ऐवजी उत्तम नौकरी, मध्यम व्यापार व कनिष्ठ शेती असे सुत्र तयार झाले आहे.

ब्रिटीश काळात शेतकऱ्यांचे मोठया प्रमाणात शोषण झाले व आता नैसर्गिक आपत्ती दुष्काळ, अतिवृष्टी, वीजपुरवठयातील अनियमित पाणी पुरवठयाचा अभाव, कर्जपुरवठयाचा अभाव यामुळे शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या ही एक मोठी समस्या बनली आहे.

महाराष्ट्रातील शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या :

1991 नंतर जागतीकीकरणाला सुरुवात झाली. जागतीकीकरणानंतर शेती क्षेत्रात मोठया प्रमाणावर बदल घडुन आले.

10. शेतकरी बाजार योजना :

शेतकऱ्यांनी उत्पादित केलेला माल थेट ग्राहकांना मिळावा व त्यातुन शेतकऱ्याच्या मालाला वाजवी भाव मिळून ग्राहकांनाही रास्त दराने अन्नधान्य उपलब्ध व्हावे याकरिता महाराष्ट्रराज्य कृषीपणन मंडळाने शेतकरी व ग्राहक यांच्यातील मध्यस्थांचे उच्चाटन करण्यासाठी 2 जुलै 1992 रोजी शेतकरी बाजार योजना सुरु केलेली आहे. शेतकऱ्याच्या मालाला योग्य भाव मिळून देणे, कसल्याही प्रकारची वजावट न करता शेतमालाची रक्कम तत्काळ उपलब्ध करणे व ग्राहकांना दर्जेदार मालाबरोबर ताजी फळे व भाजीपाला उपलब्ध करुन देणे हा योजनेचा हेतु आहे.

11. इतर उपाय :

वरील उपायांबरोबर कृषी क्षेत्राचे नियोजन, विशेष कृषी क्षेत्र, सर्वंकष राष्ट्रीय कृषीधोरणाचा स्वीकार, सहकारी पतपुरवठा, अवर्षणप्रवण क्षेत्र विकास कार्यक्रम, सधन शेती कार्यक्रम, दारिद्र्य निर्मुलन, रोजगार हमी योजना, नद्याजोड प्रकल्प, शेतीसाठी मोफत अखंडित वीज, शेतीविषयक शिक्षण आवश्यक, गोडावुन व्यवस्था, भ्रष्ट अधिकाऱ्यावर कडक कारवाई, बिनव्याजी कर्ज, उत्पादन खर्च वजा जाता 50 टक्के नफा या तत्वावर शेतमालाला हमी भाव दिला जावा. आत्महत्याग्रस्त शेतकरी कुंटुबातील व भुमीहीन, अत्यल्प व अल्पभुधारकांच्या कुंटुबातील एकाला नौकरी, जलयुक्त शिवाराची व्याप्ती वाढवावी, स्मार्ट शेतीची संकल्पना राबवावी, गावपातळीवर माती परीक्षण योजना राबवावी, फळपिके, फुलशेती, नवीन तंत्रज्ञानाविषयी कार्यशाळा घेणे, महिला सबलीकरण अशा विविध प्रकारच्या उपाययोजना करुन शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या कमी करता येतील.

संदर्भ :

1- Datt R. and K.P.M. Sundharam : 'Indian Economy', S. Chand and Company Ltd. New Delhi

2. दिवाकर बकरे, 'शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या' .... थांबवायाच्या कशा?, डायमंड पब्लीकेशन, पुणे

3. वर्तमान पत्र : दिव्यमराठी, विजय अण्णा बोराडे